

Allez!

Aquests dies es compleixen els setanta-cinc anys. L'hivern de 1939 era de gener fred i dur de passar, dels d'abans del canvi climàtic. Amb neu, els camins glaçats i, sobretot, molta por. El Ripollès fronterer amb França va estar dels últims territoris que l'exèrcit victoriós va conquerir a la República. A la Vall de Camprodon s'hi amuntegaven la ràbia i la melangia enfilant-se en la impotència paorosa dels dies cap al Coll d'Ares.

Tenia lloc la "reculada". Un mot d'infantesa que, amb els anys, engruixia el diccionari xiuxiuejat dels grans. Per parlar d'aquelles coses acotaven el cap, abaixaven la veu i abans de nomenar l'horror tombaven a banda i banda l'esguard mentre comprovaven que no hi hagués roba estesa.

Cent mil persones –100.000!– van creuar a l'altra banda durant aquell febrer per Coll d'Ares. Una carretera que moria en la plaça de la duana esgarapada en la roca viva a l'aiguavés que separa Catalunya amb França. Molló –un topònim que significa fita– era l'últim indret habitat abans d'arriscar, vessant amunt, la muntanya despallada i aspra mal pintada de blanc glacial. El fred interior entelava els indrets costeruts a les envistes del Canigó.

Just allí s'acabà el món. L'aiguabarreig de vehicles, cotxes i camions, que no podien anar més enllà, eren abandonats i estimbats a les clotades perquè d'altres pugessin apropar-s'hi, a la frontera. El tren de les mines també perdia la via i la vida a Sant Joan de les Abadesses. Vagons carregats de material bèl·lic i d'intendència van esclatar, com els ponts, en una estratègia de terra cremada per impedir l'avanç implacable de les tropes franquistes. Eren dies de jocs de llum i so sense fonts màgiques semblant de metralla i ferros recargolats els espais. Els avions ja havien bombardejat les poblacions i alguns masos. Estralls! Més por.

Primer, els soldats moros de la guàrdia i l'exèrcit colonial d'en Franco passant a ganivet una discapacitada en una casa de pagès a la Serra de Cavallera que, aterrida, els llençava l'oli roent d'una paella. Després soldats, després carrabiners de tres en tres i, per últim, quarters arreu. Trinxeres de postguerra amb búnquers –monuments de victòria– atalaiant

la carena en prevenció inútil d'exèrcits napoleònics i maquis esparracats.

La reculada cap al no-res va semblar els camps amb llavor d'armes i munició durant molts anys. Bombes, granades de mà, obusos, fusells, pistoles, baionetes i capses metàl·liques de munició –teca a dojo per a metralladores– van formar part de la collita i, també, d'un aixovar lúdic per a criatures. Jugar amb bales, no precisament a bales, en batalles innocents per veure com la pólvora, de cal·ligrafia rabiüda, tatuava cors amorosos en la fusta. Llençar-les a les brases des del baluard d'una soca d'arbre i sentir com xiulaven perdudes i s'encastaven infinit enllà cercant carn i os.

Va estar la retirada. S'hi escolaren la vida en la corrua de ferits i l'esperança per a les criatures, dones i avis d'ulls plorosos. La guerra s'acabava a un preu molt alt mentre florien nous uniformes i himnes per a anys de victòria. Ignominia, deshonra, oprobí, fosc barreja amb molt de fred i massa gana. Caos i desbandada en la incertesa havent creuat la ratlla invisible de Coll d'Ares. –Allez!– Començava, per a massa ànimes, la diàspora dels vençuts.

En la fita, els udols de gos es van convertir en camí nocturn, una dreuera per a contrabandistes i refugiats que passaven d'amagat. Nits al ras, a les pallisses i als espais neutrals de la fosca sense lluna.

–Allez, allez!

Josep Labró Basegània

SERVEIS PERSONALITZATS

TRUQUINS!!

ENS ADAPTEM A LES SEVES NECESSITATS

NOU SERVEI A SANTA EULÀLIA!!

622 612 466

David Tamayo
Llicència numero 2
mail@taxisantaetulalia.com
www.taxisantaetulalia.com